

Mate Matišić

Prvi čitač hrvatskih dramskih pisaca

1.

Razmišljajući o tome što bih u ovom vrlo bolnom trenutku za mene trebao reći našem prijatelju Marinu Cariću, shvatio sam da ću odmah na početku bilo kakvog govorenja o Marinu, biti suočen s jednim posebnim carićevskim dramaturškim problemom; stojim ovdje pred svima Vama i govorim o čovjeku koji o sebi, o svom privatnom i umjetničkom životu nije volio govoriti, a pogotovo ne ovako javno, na sceni...

Najviše što ja o Marinu mogu reći, a da ne iznevjerim taj njegov životni (umirući) stil, i povjerenje u kojemu sam za njegova života uživao, je to da je Marin bio dobar i blag čovjek; što je, naravno, u bitnome određivalo njegovu privatnu i umjetničku sudbinu u okvirima hrvatskog kazališnog života.

Upoznali smo se prije petnaest godina kada sam mu poslao svoju prvu dramu na čitanje. Reagirao je vrlo brzo i umjetnički hrabro; stavio je dramu devetnaestogodišnjeg početnika na repertoar drame HNK u Splitu. Bez njegove pomoći siguran sam da bi moja biografija dramskog pisca bila bitno kraća i drugačija. Kasnije sam uvidio da ta usluga rapidnog povećavanja autorskih biografskih činjenica koju je meni napravio, nije nekakav poseban izuzetak u njegovom životu; on je na takav, po mom mišljenju, jedino ispravan način, u tajne kazališnog zanata uveo još nekoliko naših dramskih pisaca, dramaturga, scenografa, kostimografa, skladatelja, lutkara, glumaca, redatelja, od kojih su mnogi sada ovdje među nama i od kojih svaki sigurno ima neku svoju sličnu i vrlo jednostavnu verziju upoznavanja i rada s Marinom.

Na žalost svih nas, dragi moji prijatelji po Marinu, Marinovom smrću doći će vjerojatno do značajnijeg usporavanja u pojavljivanju novih biografskih podataka koje ćemo objavljivati u programskim knjizicama. No,

svima nama ostat će mogućnost da napišemo: surađivao s Marinom Carićem, što će uvjeren sam vrlo brzo postati kratka šifrirana oznaka za jedan kazališni klan koji nikada nije postojao.

2.

Smrću Marina Carića hrvatski dramski pisci izgubili su jednog od svojih najvažnijih - prvih čitača. Na tu odgovornu i važnu funkciju naše dramske književnosti Marina, naravno, nitko nije postavio, niti imenovao... on je to jednostavno postao, neprimjetno i nenametljivo, isto onako kako je živio. Značajniju počast od titule prvog čitača hrvatskih drama, autorske taštine dramskih pisaca ne mogu dodijeliti. A Marin Carić je bio višestruki nositelj tog naslova.

Kad sam o tome ovih dana razgovarao s nekim našim dramskim piscima svi (i to, ama baš svi), su mi rekli: "Za njega sam znao da me neće povrijediti i poniziti, i da će me stručno i pametno savjetovati."

U ovome vremenu tzv. stručnosti i pameti koje ponekad bespotrebno vrijeđaju onoga kome su namijenjene, Marinova blizina bila je pravi odmor za preplašene autore, koji su onda zahvaljujući njegovoj strpljivosti i zanatskom umijeću završavali svoje nove dramske tekstove.

O mortifikaciji tih istih drama brigu su nakon njega preuzimali drugi.

Zbog svega toga se bez imalo pretjerivanja može reći da je Marin, uza svoj redateljski posao, obnašao jednu neobičnu i po mnogočemu jedinstvenu funkciju u hrvatskom kazališnom životu; on je godinama bio svojevrsni glavni, a neprimjetni dramaturg-ispovjednik suvremenih hrvatskih dramskih pisaca iliti umjetnički direktor suvremenih hrvatskih drama u nastajanju.

Pretužno, a i prelijepo je saznanje, da nas je Marin

napustio prepun novih nedovršenih drama koje osim njega još nitko nije pročitao. On je još ovih dana radosno živio u hrvatskoj dramskoj budućnosti, koju na žalost sam nije dočekaao, ali ju je vrlo aktivno stvarao do smrti čuvajući u sebi njezinu nesavršenost i sve njezine nedostatke.

3.

U nekoliko naših kazališnih predstava Marin i ja smo se poigravali s temom smrti i umiranja. Tek ovih dana, kad sam ponovno uzeo u ruke njegovu knjigu "Otok", otkrio sam da sam za podnaslov svoje drame "Cinco i Marinko" ukrao naslov jedne njegove priče: "Lijepa smrt". Ja to do prije dva dana nisam znao, a Marin mi za života - tipično za njega - nije otkrio tu slučajnost.

Pamtim samo s koliko je pozornosti tjerao Ivcu Vidovića i Ljubomira Kapora da što jasnije izgovore te stihove o lijepoj smrti koje od danas čuvam u sebi kao meni tajanstvenu bliskost naših života. Sjećam se da je iz mraka posljednjeg reda kazališne dvorane caričevski nevidljivo vikao prema sceni: "Kiki, Ivo, to je kraj predstave... Dajte, molim Vas, ponovite još jednom onako - veselotuzno..."

Oj tabutu
meki krevetu
kad u tebe
legnem ja
sve brige
i svi jadi
dočekat će
zavik kraj.

Oj tabutu
meki krevetu
nemoj biti
njemu tvrd
ako život
nije mog'a
nek' mi bude
lipa smrt
lipa smrt
lipa smrt.

Mate Matišić
Zagreb, 6. XII. 2000.